

tudós magasabb szempontjait. Az előadás célját Klein úgy jellemzi, hogy kisebbiteni akarja azt az űrt, mely az «elemi» és a «felsőbb» matematika között létesült, s melyet a tanárnak kétszer kell át-mérnie: egyszer, midőn a középiskolába az egyetemre megy tanulni, másszor, midőn az egyetemről a középiskolából jön tanítani. Sok kapcsa van e két iránynak és Klein épen e kapcsokat keresi. De sok más kérdésre találunk itt feleletet, vagy még inkább feleleteket. Ugyanazt a nehézséget többen többféleképp oldották meg és sok esetben ép e megoldások egybevetése a tanulságos és elmemozdító. Különösen a matematika és a filozofia mesgyéjén. Vannak ily fogas kérdések: min alapszik a matematikai tételeinek helyessége? Hol rejlenek a végtelen fogalmának nehézségei? Miből ered a szám, a tér fogalma? Végre Klein sem intézi el ezeket a kérdéseket, de megismertet a különféle feleletekkel. Ez természetszerűleg historiai alapon történik; de érezni lehet, hogy nála ez nem könyvek összesítése, hanem hogy ő maga is benne volt e történelmi folyamatban, és sokszor irányítólag is szerepelt. Bár a rendes anyag tárgyalásában is sok helyütt újat nyújt, különösen sikerültnek mondhatjuk a függelékeket: Az I. kötetben különösen a másodikat emeljük ki, mely a halmazelméletet tárgyalja meglepő egyszerűséggel és szemléletesen. A II. kötetben pedig Euklides kritikája az, a mi főképp érdekel. A sokat csodált, de talán sokszor túlbecsült görög matematikus ellen ezek a kifogásai: Definiói nem világosak, postulatumainak rendszere hiányos, továbbá nincs érzéke a numerikus számolás és a matematika alkalmazásai iránt. A pædagogust jobban fogja az a másik függelék érdekelni, mely Anglia, Franciaország, Olasz- és Németország matematikai oktatását igen sikerülten jellemzi és bírálja.

Dr. Sós Ernő.

★

Rákosi Viktor: A párisi gyűjtőgatók.

A párisi 1871-iki *kommün* a közelmúltnak azon eseményei közé tartozik, amelyek sokszorosan belejátszanak a mai társadalmi és politikai mozgalmakba is. Pedig kevesen ismerik; a régebbi nemzedék azért nem, mert a kortársak annak idején csak nagyon hiányos értesüléseket kaphattak róla, az ifjabb nemzedék pedig azért nem, mert nem volt nálunk forrás, amelyből megismerhetné. Ezért tarthat számot érdeklődésre Rákosi Viktor új könyve, mely *A párisi gyűjtőgatók* címmel regényes korrajz formájában, színes, drámai elevevességű előadásban, a történelmi adatokhoz mindenben híven mondja el a *kommün* egész borzalmas és fantasztikus részletekben gazdag történetét. Az előadás formája a regényíróé, a hitelesség azonban a lelkiismeretes

történetíró s így az olvasó a sok tanulság mellé egyúttal élvezetes olvasmányt is kap. Nagyban növeli a könyv érdekességét az egykorú francia rajzok után készült nagyszámú illusztráció. Az érdekes könyv a *Franklin-Társulat* kiadásában jelent meg. Ára fűzve 6 korona.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

A XIX. század pædagogijája. A *Rein-féle Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik* két első számában egy tanulmány jelent meg *E. Scholz* tollából, amely az utolsó évtizedek szellemi áramlatai és pædagogiai problémái közt von ügyes párhuzamot. Nehéz a feladat, mert a XIX. századnak nincs valami egységesítő jellemvonása; a különböző szellemi áramlatok gyors menetben követték egymást és ennek megfelelőleg változtak a pædagogiai érdeklődés irányai is. A század első fele túlnyomóan irodalombölcészeti jellegű, megtestesítője Goethe. A német idealismus virágzott az első évtizedekben, amelynek legszebb öröksége a nemzeti egység és politikai szabadság gondolata. A század második felének jellemző alakja Bismarck, az akaratérő megtestesülése. A nemzeti politika gondolata váltja fel az idealismus eszmekörét. Ezekkel az áramlatokkal párhuzamosan azonban egy nem kevésbé fontos mozgalom fejlődött ki, amelynek forrása a természettudományok hatalmas fellendülése volt. A természettudományokra támaszkodó technika rendkívüli hatásokat váltott ki az ipar és közlekedés terén. Ezeknek a következményei csakhamar jelentkeztek. A természettudományok okozta fejlődés tünetei közt ott találjuk a gyakorlati és idealis materialismust is. Az industrialismus és kapitalismus ellaposította az ízlést és süllyedt az ipari termelés nivója. Másrészt ez a fejlődés volt legfőbb forrása a Franciaországból származó szociális mozgalomnak is, amelynek során a negyedik rend, hatalmának tudatára ébredve, mind hangosabb követelésekkel lépett fel nemcsak gazdasági téren, hanem általános műveivődési kérdésekben is. Ennek a mozgalomnak erősen demokratikus és nivelláló iránya keltette fel az egyéniség ellenáramlatát, amelynek Nietzsche a prófétája. Az egyén jogainak hangsúlyozása az értékek viszonyát egymáshoz nagyon megváltoztatta. Erős szkepszis és éles criticismus tört ki, amely mindenre kiterjedt. A személység erős hangsúlyozásával kapcsolatos a művészi kultúrára való vágyakozás.

Ilyen tarka képet mutatnak az utolsó évtizedek szellemi áramlatai, amelyekkel párhuzamosan jelentkeznek a különböző pædagogiai irányok. Amikor a kor jelszava az volt, hogy „a műveltség szabadabbá